การยกระดับผลผลิตทางการเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรีสู่มาตรฐานเกษตรปลอดภัยและมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ

Enhancing Agricultural Products in Suphan Buri Province to Comply with Good Agricultural Practices Standards and Nong Nhor Brand Standards

ยุธยา อยู่เย็น[1*] รุ่งเกียรติ แก้วเพชร[2] มานิดา เชื้ออินสูง[3] ณิชาภัส ตั้งบวรพิมล[4]
Yutthaya Yuyen[1*] Rungkiat Kawpet[2] Manida Chuea-Insoong[3] Nichaphas Tangbovornpimol[4]

Received: March 12,2026
Revised: May 26, 2026
Accepted: June 26, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีให้ได้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) และมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 200 คน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตามเกณฑ์มาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีมีความรู้และทัศนคติในระดับค่อนข้างดีต่อการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย และมีความต้องการเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าและโอกาสทางการตลาด กิจกรรมอบรมและการให้คำปรึกษาเชิงพื้นที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อมของเกษตรกรในการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) อย่างเป็นรูปธรรม โดยเกษตรกรและผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายสามารถผ่านการรับรองมาตรฐานที่ร้อยละ 100 ในขณะที่การขอรับรองมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อนั้น พบว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีระบบและกลไกในการรับรอง ที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งในด้านคุณภาพ ความปลอดภัย ความยั่งยืน และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

คำสำคัญ: มาตรฐานเกษตรปลอดภัย, มาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ, พืชเศรษฐกิจ, จังหวัดสุพรรณบุรี

[1*] ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมชุมชน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
[2] รองผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมชุมชน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
[3]อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี
[4]นักวิจัยประจำสำนักนวัตกรรมชุมชน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Email: yuttaya_yuy@dusit.ac.th

Abstract

This research aimed to enhance the production of economic crops among farmers in Suphan Buri Province to comply with Good Agriculture Practice (GAP) standards and Nong Nhor brand standards. The study employed a mixed-methods research design integrating both quantitative and qualitative approaches. The study involved two groups of participants selected through purposive sampling: 200 farmers in Suphan Buri Province and 15 representatives from relevant government agencies. Research instruments included questionnaires, interview guides, participant observation, and focus group discussions. All instruments were validated in terms of content validity and reliability in accordance with established standards. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, while qualitative data were analyzed through content analysis with data triangulation employed to ensure trustworthiness.

The findings revealed that farmers in Suphan Buri Province had a relatively high level of knowledge and positive attitudes toward agricultural production in accordance with Good Agricultural Practices (GAP) standards and expressed a strong intention to obtain GAP certification in order to enhance product value and expand market opportunities. Training programs and area-based advisory services effectively strengthened farmers' capacities and preparedness to improve their production processes in compliance with GAP standards. As a result, all target farmers and entrepreneurs who applied for GAP certification were successfully certified, representing a 100% certification rate. Regarding the Nong Nhor Brand Standards, the study found that Suphan Buri Province has a well-established certification system and mechanism covering product quality, safety, sustainability, and local identity. All target farmers and entrepreneurs who applied for Nong Nhor Brand certification were successfully certified (100%), receiving ratings ranging from 3 to 5 stars. These findings reflect the potential of local agricultural products to enter modern markets, enhance competitiveness, and build sustainable consumer confidence.

Keywords: Good Agriculture Practice Standards, Nong Nhor Brand Standards, Economic Crops, Suphan Buri Province

บทนำ

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จากรายงานพบว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ทางการเกษตรมากถึงร้อยละ 65.34 ของพื้นที่ทั้งหมด มีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเท่ากับ 86,744 ล้านบาท มีผลิตภัณฑ์ในสาขาการเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง สูงเป็นอันดับหนึ่ง ที่จำนวน 25,226 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี, 2563) ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า ภาคการเกษตรมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ จังหวัดสุพรรณบุรีจึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริมด้านการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม ดังปรากฏในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2561-2564) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถด้านเกษตร โดยมีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์คือ "การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ สินค้าเกษตรและ

เกษตรอุตสาหกรรม เพื่อการบริโภคและการส่งออก และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจังหวัด” นอกจากนี้ ยังได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการนำเอามาสคอต “น้องเหน่อ” มาใช้เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์และสร้างแบรนด์สินค้าของจังหวัดสุพรรณบุรีอีกด้วย ทั้งนี้ แบรนด์หรือตราน้องเหน่อนั้น จะมีลักษณะเป็นรูปภาพมาสคอตเด็กผู้ชายโบราณ ผมจุก ไม่ใส่เสื้อ นุ่งโจงกระเบน ที่ทำออกมาในลักษณะของโลโก้ เพื่อให้ผู้ประกอบการสินค้าและบริการขอใช้จากทางจังหวัด โดยนำไปติดกับสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการของวิสาหกิจชุมชน บริษัท โรงแรม ร้านอาหาร และสถานบริการ เพื่อเป็นสิ่งช่วยให้ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวนึกถึงสุพรรณบุรี ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากจังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดจนใช้รับรองมาตรฐานสินค้าและบริการของจังหวัดที่ครอบคลุมไปตั้งแต่สินค้าทางการเกษตร สินค้าแปรรูป และบริการประเภทต่าง ๆ

จากการสำรวจบริบทด้านการทำเกษตรในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า ในด้านการผลิตมีปัญหาสภาพปัญหาดินเค็มและความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี, 2563) การทำเกษตรกรรมโดยส่วนใหญ่ยังพึ่งพาการใช้สารเคมีเป็นหลัก ทำให้เพิ่มต้นทุนในการผลิต โดยพบสัดส่วนต้นทุนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงถึงร้อยละ 27 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ส่วนปุ๋ยเคมีมีสัดส่วนที่ประมาณร้อยละ 23 ของต้นทุนทั้งหมด (นิรินธน์ ประเสริฐสังข์, 2555) ซึ่งนอกจากจะเพิ่มต้นทุนในการผลิตให้แก่เกษตรกรแล้ว สารเคมียังทำให้ผลผลิตมีการปนเปื้อน ไม่ผ่านมาตรฐานด้านความปลอดภัย ส่งผลให้ขายสินค้าได้ในราคาที่ต่ำ ตลอดจนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โดยรอบ ดังจะเห็นได้จากรายงานสถานการณ์สุขภาพการป่วยจากสารเคมีของประชากรในสุพรรณบุรี พ.ศ. 2562 พบว่า มีผู้ป่วยจากพิษสารกำจัดศัตรูพืชจำนวน 107 คน โดยคิดเป็น 16.49 คนต่อแสนประชากร ซึ่งจัดอยู่ในอันดับที่ 17 ของประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ทั้งนี้ จากรายงานกลุ่มพืชเศรษฐกิจหลักที่มีการเพาะปลูกมากของจังหวัดสุพรรณบุรีในปี 2563 พบว่า ประกอบด้วย การเพาะปลูกข้าวนาปี 1,347,128 ไร่ ได้ผลผลิต 0.83 ตันต่อไร่ ข้าวนาปรัง 832,353 ไร่ ได้ผลผลิต 721 ตันต่อไร่ แห้ว 3,699 ไร่ ได้ผลผลิต 2.80 ตันต่อไร่ และมะม่วง 29,703 ไร่ ได้ผลผลิต 1.95 ตันต่อไร่ นอกจากนี้ยังมีการเพาะปลูกพืชที่สำคัญอื่น ๆ เช่น กล้วย พุทธา สลัด มะเขือเทศ เมลอน และพืชผักสวนครัวต่าง ๆ อีกด้วย โดยเกษตรกรผู้ผลิตพืชส่วนใหญ่ นิยมปลูกพืชตามแนวทางเกษตรเคมี มีส่วนน้อยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในการรับรองคุณภาพ และช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงยังเป็นวิธีปฏิบัติที่ปลอดภัยต่อสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย นอกจากนี้ ยังไม่พบแนวทางที่ชัดเจนของจังหวัดสุพรรณบุรีในการสร้างมาตรฐานการรับรองสินค้าในกลุ่มผลผลิตทางการเกษตรภายใต้แบรนด์น้องเหน่อ ซึ่งหากสามารถดำเนินการสร้างมาตรฐาน ระบบ และกลไกในการรับรองคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรภายใต้แบรนด์น้องเหน่อของจังหวัดสุพรรณบุรีให้เกิดความชัดเจน ตลอดจนสมสามารถเชื่อมโยงไปสู่ตลาดสมัยใหม่ได้ ก็จะสามารถสร้างแรงจูงใจในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยให้แก่เกษตรกร ตลอดจนช่วยเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

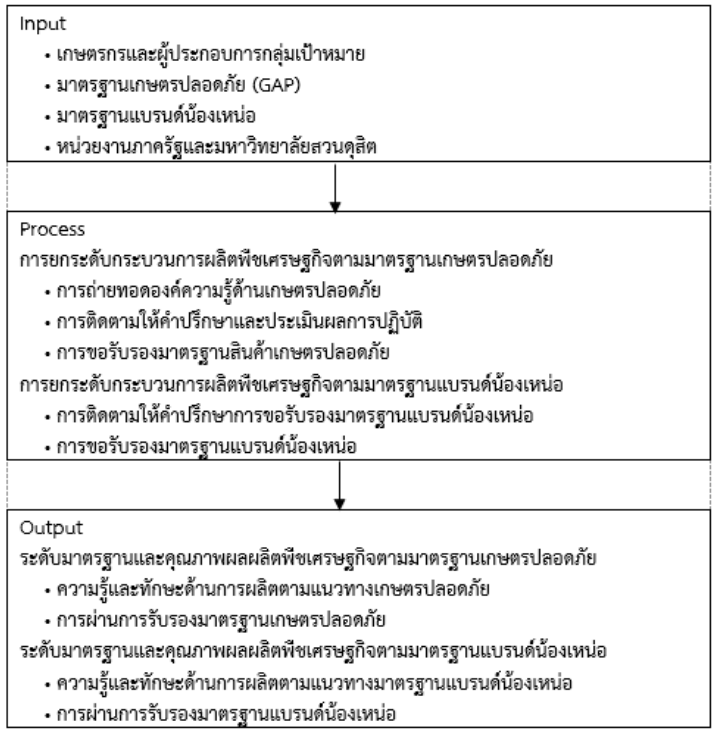
จากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรีในระยะที่ผ่านมานั้น ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านหอมขจรฟาร์มแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยแบบครบวงจร ที่ตั้งอยู่ ณ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการปลูกพืชเศรษฐกิจตามบริบทพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งในส่วนของการปลูกพืชมูลค่าสูงในโรงเรือน การปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อการบริโภคและแปรรูป ตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย หรือ GAP ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนส่งเสริมเครือข่ายการขอรับรองสินค้าเกษตรปลอดภัยให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตพืชในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านระบวนการพัฒนาในรูปแบบของการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตพืชตามแนวทางเกษตรปลอดภัย การส่งเสริมการขอรับรองมาตรฐานสินค้า

เกษตรปลอดภัย และการแสวงหาช่องทางการตลาด เป็นต้น ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรี ให้เกิดความเข้มแข็ง โดยบูรณาการการส่งเสริมผลิตพืชตามแนวทางเกษตรปลอดภัยร่วมกับการส่งเสริมแบรนด์น้องเหน่อในกลุ่มสินค้าพืชเศรษฐกิจจังหวัดสุพรรณบุรี โครงการวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษา “การยกระดับผลผลิตทางการเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรีสู่มาตรฐานเกษตรปลอดภัยและมาตรฐาน แบรนด์น้องเหน่อ” โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีให้ได้มาตร ฐานเกษตรปลอดภัย
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีให้ได้มาตร ฐานแบรนด์น้องเหน่อ

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานชนิดคู่ขนาน (Convergent Mixed Methods Design) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในช่วงเวลาเดียวกัน และบูรณาการผลการวิเคราะห์ทั้งสองส่วนเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 69,210 ครัวเรือน ทั้งนี้หน่วยวิเคราะห์ของการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เป็นตัวแทนของแต่ละครัวเรือน จำนวน 1 คน ต่อ 1 ครัวเรือน โดยเป็นผู้รับผิดชอบหรือมีบทบาทในการตัดสินใจด้านการผลิตของครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก

ได้แก่ เป็นเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจในจังหวัดสุพรรณบุรี มีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมและการประเมินตามกระบวนการวิจัยได้ตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ ประกอบด้วย เกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 200 คน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย การขอรับรองมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อสำหรับสินค้าในกลุ่มพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามที่ดำเนินการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอนดังนี้คือ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาจากเอกสารหนังสือ บทความ และงานวิจัย เพื่อกำหนดตัวแปร (2) สร้างแบบสอบถามที่มีทั้งแบบให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ แบบให้เลือกตอบได้หลายคำตอบ และแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (3) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิธีวิทยาการวิจัย/การวัดประเมินผล ตรวจสอบประเด็นความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง การใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างวิจัย เพื่อนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ และ (4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัย เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (0.70) แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อใช้ประเมินความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร โดยเป็นข้อคำถามแบบตอบถูก-ตอบผิด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก 1 คะแนน และตอบผิด 0 คะแนน ซึ่งเครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และผ่านการตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับแบบประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ใช้ประเมินการปฏิบัติของเกษตรกรตามข้อกำหนดของมาตรฐาน GAP ระหว่างการลงพื้นที่ติดตามและประเมินผล โดยใช้เกณฑ์การประเมินตามข้อกำหนดของมาตรฐาน GAP และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม โดยมีการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ คือ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาจากเอกสารหนังสือ บทความ และงานวิจัยเพื่อกำหนดตัวแปร (2) สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้วัดข้อมูลเชิงตุณภาพจากกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมการวิจัย (3) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิธีวิทยาการวิจัย/การวัดประเมินผล ตรวจสอบประเด็นความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง การใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างวิจัย เพื่อนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการรวบรวมเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ทั้งเทคนิคเชิงปริมาณ (Quantitative Technique) และเทคนิคเชิงคุณภาพ (Qualitative Technique) โดยยึดหลักสามเส้าหรือหลายมิติ (Triangulation) หมาย

ถึง เป็นการใช้ข้อมูลสองแหล่งหรือมากกว่าเพื่อยืนยันข้อค้นพบ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

2.3.1 การส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย มีขั้นตอนดังนี้ คือ (1) สำรวจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี (Local Enterprises) ด้านการผลิตสินค้าในกลุ่มพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรีตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (2) จัดอบรมการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย พร้อมทั้งกำกับติดตามภายหลังการจัดอบรมเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการทำงานและประเมินผลการปฏิบัติงานในพื้นที่จริง (3) คัดเลือกเกษตรกรที่ผ่านการประเมินเพื่อเข้าสู่กระบวนการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัยจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.3.2 การส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรีให้ได้มาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ มีขั้นตอนดังนี้ คือ (1) สำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ระบบ และกลไกในการขอรับรองและใช้ตราน้องเหน่อสำหรับสินค้าในกลุ่มพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรี (2) จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มตัวแทนเกษตรกรที่ผ่านการประเมินมาตรฐานเกษตรปลอดภัยเพื่อถ่ายทอดความรู้และเตรียมความพร้อมในการขอรับรองมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อสำหรับสินค้าในกลุ่มพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรี (3) ดำเนินการยื่นเอกสารและข้อมูลการประเมินเพื่อขอรับรองมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูล การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลจากแบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล โดยใช้เวลา สถานที่ และบุคคล ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ใช้เวลาในการยืนยันข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากช่วงเวลาที่ต่างกัน 2 ช่วงเวลามาเปรียบเทียบกัน ถ้าข้อมูลจาก 2 ช่วงเวลา มีความสอดคล้องตรงกัน แสดงว่าข้อมูลนั้นมีคุณภาพเชื่อถือได้ ในกรณีที่ใช้สถานที่ในการยืนยันข้อมูล กลุ่มผู้วิจัยนำข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่ต่างกัน 3 แห่งมาเปรียบเทียบกัน ถ้าข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่ 3 แห่ง มีความสอดคล้องกัน แสดงว่าข้อมูลนั้นมีคุณภาพที่เชื่อถือได้ ส่วนกรณีที่ใช้บุคคลในการยืนยันข้อมูล กลุ่มผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องจากบุคคล 3 คน มาเปรียบเทียบกัน ถ้าข้อมูลจาก 3 คน มีความคิดเห็นหรือพฤติกรรมที่สอดคล้องตรงกัน แสดงว่าข้อมูลนั้นมีคุณภาพที่เชื่อถือได้ จึงนำข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้เหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การจัดกระทำข้อมูลดำเนินการโดยจำแนกข้อมูลที่รวบรวมได้ออกเป็นหมวดหมู่ตามกรอบการศึกษา แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นการบรรยายผลสะท้อนกลับ เพื่อแสดงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลง กระบวนการพัฒนา และผลลัพธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการศึกษาค้นคว้า

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ลักษณะคือ ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดความ (Transcription) จากนั้นจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorization) และลงรหัสข้อมูล (Coding) ตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก่อนนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการตีความและสังเคราะห์สาระสำคัญ เพื่อสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและลำดับกิจกรรมที่ดำเนินการ รวมทั้งสังเคราะห์ข้อค้นพบในภาพรวมเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ แบบประเมินการปฏิบัติงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (3) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการศึกษาค้นคว้าในลักษณะของการพรรณนา ซึ่งเป็นการบรรยายผลสะท้อนกลับจากการจัดกิจกรรม โดยใช้ข้อมูล

ที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินการปฏิบัติงาน การบันทึกกิจกรรมที่แสดงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลง กระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการศึกษา พร้อมทั้งอ้างอิงข้อมูลบางส่วนที่เป็นที่มาของข้อสรุปนั้น

ผลการวิจัย

1. การสำรวจปัญหาและความต้องการของเกษตรกร จำนวน 200 คน ด้านการผลิตสินค้าในกลุ่มพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรีตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัยโดยใช้แบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถามพบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตผัก/ผลไม้ 1-10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.06 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการผลิตผัก/ผลไม้ 11-20 ปี ร้อยละ 18.54 และ 21-30 ปี ร้อยละ 7.30 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก/ผลไม้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 48.31 ซึ่งเคยอบรมจำนวน 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 21.91) มีพื้นที่การผลิตผัก/ผลไม้ จำนวน 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 52.25 รองลงมา คือ มีพื้นที่การผลิตผัก/ผลไม้ จำนวน 6-10 ไร่ ร้อยละ 17.42 และน้อยกว่า 1 ไร่ ร้อยละ 5.62 ตามลำดับ ซึ่งลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.47 และเช่า ร้อยละ 23.60 ทั้งนี้ (ผู้ตอบสามารถเลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ) โดยมีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1-6 คน คิดเป็นร้อยละ 89.33 และมีแรงงานในครัวเรือนที่ผลิตผัก/ผลไม้ จำนวน 1-3 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.91 ทั้งนี้ เกษตรมีรายได้จากภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 29.77 และมีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001-150,000 บาท ร้อยละ 23.59 และยังมีรายได้นอกเหนือจากภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 26.97 และมีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001-150,000 บาท ร้อยละ 13.48 นอกจากนี้ แหล่งเงินทุนที่ใช้ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 76.40 รองลงมา คือ ธ.ก.ส และกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 34.27 และ 18.54 ตามลำดับ

1.2 กระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิตพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะซื้อพันธุ์ผัก/ผลไม้มาปลูก คิดเป็นร้อยละ 93.26 โดยจะปลูกผักสวนครัว เช่น กระหล่ำปลี กวางตุ้ง กุ่ยช่าย ดอกขจร มะระ หน่อไม้ หน่อไม้ฝรั่ง คะน้า แตงกวา แตงล้าน ขมิ้นชัน ข่าตะไคร้ ผักกาด ผักชี ผักชีฝรั่ง ต้นหอม ผักพื้นบ้าน พริก มะกรูด มะนาว มะเขือพวง มะเขือเปราะ มะเขือเทศ กระเจี๊ยบ กระเทียม หอม หอมแดง กระเพรา ชะอม ถั่ว ถั่วฝักยาว บวบ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 76.40 และผลไม้ เช่น แตงโม กล้วย ขนุน เงาะ มะม่วง น้อยหน่า แตงโม ฝรั่ง พุทรา มะขามเทศ มะปราง มะพร้าว มะม่วง มะละกอ เมล่อน ลองกอง ส้มซ่า ส้มโอ องุ่น อ้อย เป็นต้น ร้อยละ 44.38 และแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตผักมาจากน้ำจากระบบชลประทานและสระน้ำขุดเอง คิดเป็นร้อยละ 44.38 และ 43.26 ตามลำดับ โดยสินค้าที่ผลิตส่วนใหญ่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 36.52 ถ้าได้รับรองมาตรฐานจะเป็นมาตรฐาน GAP คิดเป็นร้อยละ 21.91 และเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 19.66 ซึ่งเกษตรกรใช้ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมี ร้อยละ 56.18 และใช้น้ำหมักชีวภาพผสมปุ๋ยเคมี ร้อยละ 41.57 โดยใช้สารสกัดจากธรรมชาติ/สมุนไพรในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในแปลงผลิตผัก ถึงร้อยละ 52.81 รองลงมา คือ ใช้สารชีวภัณฑ์ ที่ร้อยละ 41.01 และเลือกช่วงฤดูปลูกที่เหมาะสม ที่ร้อยละ 39.89 ตามลำดับ

1.3 ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีพบว่า เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยข้อที่ตอบถูกมากกว่าร้อยละ 90 จำนวน 6 ข้อ ดังนี้ ใช้ภาชนะไม่สะอาดบรรจุผลผลิตมากที่สุด (ร้อยละ 96.07) รองลงมา คือ สถานที่เก็บรักษาผลผลิตอยู่ในบริเวณเดียวกับที่เก็บสารเคมี (ร้อยละ 94.94) พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในช่วงใกล้เก็บเกี่ยวผลผลิต (ร้อยละ 93.82) สถานที่เก็บสารเคมีอยู่รวมกับที่พัก/ที่ประกอบอาหารและ

ไม่มีหลังคากันแดดกันฝน (ร้อยละ 93.82) วางผลผลิตกับพื้น โดยไม่มีวัสดุรองรับป้องกันการปนเปื้อน (ร้อยละ 92.70) และใช้น้ำไม่สะอาดในการทำความสะอาดผลผลิต (ร้อยละ 92.70) โดยข้อที่มีการตอบผิดมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมีและจุลินทรีย์ (ร้อยละ 33.71) พื้นที่ปลูกผักมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมีและจุลินทรีย์ (ร้อยละ 28.09) ไม่ได้บันทึกข้อมูลการผลิตพืช (ร้อยละ 26.40) น้ำที่ใช้ล้างผลผลิตเป็นน้ำที่ไม่สะอาด (ร้อยละ 17.98) และขนย้ายผลผลิตไม่ระมัดระวัง ทำให้ผลผลิตบอบช้ำเสียหาย (ร้อยละ 17.42) ตามลำดับ

1.4 ความต้องการหรือสนใจในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีพบว่า เกษตรกรมีความต้องการหรือสนใจ มากถึงร้อยละ 75.28 เพราะกลุ่มผู้บริโภค การบริโภคมีความปลอดภัย และผู้บริโภคเกิดความมั่นใจ กลุ่มผู้ผลิต มีความรู้ ขายผลไม้-ผักง่ายขึ้น เพิ่มมูลค่าและส่งออก ใช้ในการจำหน่ายสินค้าให้บริษัท มีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างมาตรฐานให้แปลงเป็นที่ยอมรับ เพิ่มมูลค่าเพิ่มราคา ปลอดภัยต่อตัวเอง ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ต้องการทำอาชีพที่ปลอดภัยและรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม ตัวสินค้า ทำให้อาหารปลอดภัย คุณภาพของผลผลิตได้มาตรฐาน สินค้าจะขายได้ดีกว่า และสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ เรื่องการแปรรูป ช่วยเรื่องราคา และต้องการ GAP โดยเกษตรกรมีความคิดเห็นว่า เมื่อได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม จะมีผลทำให้สินค้าเพิ่มความเชื่อถือและสร้างมั่นใจให้กับผู้บริโภคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.29 รองลงมา คือ ขยายตลาดประเภทอื่น ๆ ได้ และทำให้ผู้บริโภครู้จัก คิดเป็นร้อยละ 51.12 และ 46.63 ตามลำดับ และมีความคิดเห็นต่อการเพิ่มตราสัญลักษณ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.46 รองลงมา คือ ทำให้ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น ร้อยละ 48.88 และทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 46.63 ตามลำดับ

1.5 แนวทางการพัฒนาการผลิตผัก/ผลไม้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านความรู้พบว่า เหตุผลสำคัญในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการทำเกษตรแบบเดิมเป็นการผลิตผัก/ผลไม้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ ความต้องการบริโภคอาหารปลอดภัย ที่ร้อยละ 69.66 ปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ 41.57 ราคาดี ร้อยละ 37.64 และมีการตลาดที่แน่นอน ร้อยละ 35.96 ตามลำดับ แต่ยังพบว่า ยังมีข้อจำกัดในการผลิตผัก/ผลไม้ ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านการบำรุงดินในการลดสารเคมี ร้อยละ 56.18 การใช้กำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 33.71 ตลาดจำหน่ายแคบ/ขยายตลาดยาก ร้อยละ 26.97 ชนิดพืชที่ปลูก ร้อยละ 25.84 และไม่มีการประกันราคา ร้อยละ 25.28 ตามลำดับ

ความต้องการขยายการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการ ถึงร้อยละ 88.76 เพราะปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค มีการตลาดรองรับมีรายได้เพิ่มขึ้น และต้นทุนการผลิตต่ำ และต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตผัก/ผลไม้ตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากหน่วยงาน/องค์การที่สนับสนุนส่งเสริม เรื่องวางแผนการปลูก ร้อยละ 53.93 การลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 53.37 อบรมให้ความรู้ด้านรายละเอียดของพืชแต่ละชนิดที่สนใจ การบริหารจัดการ การผลิต การปลูก จุลินทรีย์ ความรู้ด้านการใช้เคมี สารเคมีตกค้าง/ห้ามใช้ การปรับปรุงดิน ระบบน้ำอัจฉริยะ ปุ๋ยยาที่ทำเอง การกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว การตลาด การแปรรูป และการดำเนินการ GAP/มาตรฐานผักปลอดภัย ร้อยละ 34.27 และการศึกษาดูงาน ร้อยละ 33.71 ตามลำดับ

1.6 ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปัจจัยการผลิตพบว่า เกษตรกรมีความต้องการความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตจากหน่วยงาน/องค์การที่สนับสนุนส่งเสริมในเรื่องสารปรับปรุงบำรุงดิน ร้อยละ 54.49 ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก ร้อยละ 50.56 สารชีวภัณฑ์ ร้อยละ 38.76 ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 30.34 และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 28.65 ตามลำดับ และสิ่งที่ต้องการความช่วยเหลืออื่น ๆ จากหน่วยงาน/องค์การที่สนับสนุนส่งเสริมเรื่องระบบพลังงานแสงอาทิตย์ ร้อยละ 51.12 ระบบน้ำ ร้อยละ 45.51 โรงเรือนอัจฉริยะ ร้อยละ 33.15 และโรงคัดแยก บรรจุภัณฑ์

ร้อยละ 20.79 ตามลำดับ

1.7 ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านแหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุน เรื่องเงินปลอดดอกเบี้ย ร้อยละ 44.94 เงินกู้ ร้อยละ 29.78 ลดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 27.53 และพักชำระหนี้ ร้อยละ 17.42 ตามลำดับ โดยแหล่งเงินทุนที่ต้องการ คือ ธ.ก.ส. ร้อยละ 55.06 รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 33.15 สหกรณ์ ร้อยละ 9.55 และกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 7.87 ตามลำดับ

1.8 ความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีการจำหน่ายผลผลิตด้วยวิธีการต่างคนต่างขายมากที่สุด ถึงร้อยละ 69.66 และรวบรวมผลผลิตขายแบบกลุ่ม ร้อยละ 36.52 โดยจำหน่ายผลผลิตผักที่ตลาดทั่วไป ถึงร้อยละ 65.17 รองลงมา คือ พ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 33.15 และผู้บริโภคโดยตรง ร้อยละ 58.09 ตามลำดับ และสินค้าที่นำไปจำหน่าย ส่วนใหญ่ไม่มีการรับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 52.81 ดังนั้น เกษตรกรจึงอยากเข้าร่วมการดำเนินการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ถึงร้อยละ 80.90

2. การอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตพืชตามแนวทางเกษตรปลอดภัย” แก่เกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 200 คน และสำรวจความพึงพอใจ/การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้พบว่า ด้านการถ่ายทอดของวิทยากรผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.13, S.D. = 0.63) โดยมีความพึงพอใจเรื่องความรอบรู้ของวิทยากรต่อหัวข้อที่บรรยายสูงที่สุด ($\overline{X}$= 4.21, S.D. = 0.63) ด้านการบริหารจัดการโครงการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.26, S.D. = 0.65) โดยมีความพึงพอใจเรื่องการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่สูงที่สุด ($\overline{X}$= 4.43, S.D. = 0.57) และด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.12, S.D. = 0.69) โดยมีความพึงพอใจเรื่องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบอาชีพได้สูงที่สุด ($\overline{X}$= 4.15, S.D. = 0.68) ทั้งนี้ ในภาพรวมของความพึงพอใจ/การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในระดับมาก (= 4.19, S.D. = 0.65)

3. การคัดเลือกเกษตรกรเพื่อเข้าสู่กระบวนการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัยจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 10 ราย โดยการลงพื้นที่เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน และตรวจประเมินร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกาญจนบุรีเพื่อยื่นขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัยจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พบว่า เกษตรกรบางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP และความสำคัญของการรับรอง เอกสารที่ใช้ประกอบการยื่นขอรับรองไม่ครบถ้วนหรือกรอกข้อมูลไม่ถูกต้อง ขาดทักษะในการบันทึกข้อมูลรายวัน เช่น การใช้สารเคมี การให้น้ำ หรือการเก็บเกี่ยว และพื้นที่เพาะปลูกยังไม่จัดระบบให้เป็นไปตามข้อกำหนด (เช่น การระบายน้ำ ป้ายแปลง) ซึ่งได้ทำการเสนอเสนอให้ปรับแก้ไข เพื่อเข้าสู่กระบวนการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัยจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป

4. การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัยจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พบว่า เกษตรกรทุกรายผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง และไม่พบกรณีที่ไม่ผ่านหรืออยู่ในสถานะไม่สามารถประเมินได้ (NA) เมื่อพิจารณารายละเอียดการรับรอง พบว่า เกษตรกรแต่ละรายได้รับรหัสรับรองและรหัสแปลงที่ถูกต้องตามระบบการรับรองของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ครอบคลุมการผลิตพืชที่มีความหลากหลาย ได้แก่ อินทผลัม ส้มโอ มะเขือเทศเชอรี่ แห้ว ตะไคร้ เมล่อน มะม่วง มะพร้าวน้ำหอม ทุเรียน และพืชผักไฮโดรโปนิกส์ โดยมีขนาดพื้นที่เพาะปลูกตั้งแต่ 0.50 ไร่ ถึง 80 ไร่ รวมพื้นที่การผลิตทั้งสิ้น 145.50 ไร่ ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย โดยเฉพาะในด้านการจัดทำบันทึกข้อมูลและระบบการตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตร นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเกษตรกรในการพัฒนาระบบการผลิตให้สอดคล้องกับข้อกำหนด

ของหน่วยงานภาครัฐ อันจะนำไปสู่การเพิ่มโอกาสทางการตลาดและการยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืนในอนาคต

5. การศึกษาระบบและกลไกการขอรับรองและใช้ตราน้องเหน่อสำหรับสินค้าในกลุ่มพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า ดำเนินการโดยมีคณะกรรมการพิจารณาและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากจังหวัดสุพรรณบุรีให้ดำเนินงานในฐานะคณะกรรมการพิจารณาและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อ จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อผ่านการพิจารณาตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อแล้ว ผู้ประกอบการจะได้รับตราสัญลักษณ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อ จังหวัดสุพรรณบุรี (Nong Nhor Brand) ซึ่งเป็นการแสดงสัญลักษณ์ว่าผลิตภัณฑ์นั้นได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อ จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้ คณะกรรมการจะดำเนินการพิจารณาและออกใบรับรองเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยมีเกณฑ์การประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อ จังหวัดสุพรรณบุรีประกอบ ด้วย 3 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านความยั่งยืน และด้านความเป็นสุพรรณบุรี เมื่อคณะกรรมการฯ รวมคะแนนการประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารฯ ทั้ง 3 ด้านแล้วจะนำมาใช้ในการกำหนดระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดีเยี่ยม (5 ดาว) ระดับดีมาก (4 ดาว)และระดับดี (3 ดาว) เมื่อผู้ประกอบการได้รับใบรับรองแล้วสามารถใช้ตราสัญลักษณ์กับผลิตภัณฑ์อาหารที่ได้การรับรองมาตรฐานเท่านั้น โดยแสดงไว้บนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ให้มองเห็นได้ชัดเจน ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานตลอดช่วงระยะเวลาที่ได้รับการรับรองมาตราฐาน และห้ามนำตราสัญลักษณ์ไปใช้กับผลิตภัณฑ์อาหารอื่นนอกเหนือจากผลิตภัณฑ์ที่ได้การรับรองมาตรฐานไว้แล้ว

6. การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มตัวแทนเกษตรกรจำนวน 10 ราย ที่ผ่านการประเมินมาตรฐานเกษตรปลอดภัยเพื่อถ่ายทอดความรู้และเตรียมความพร้อมในการขอรับรองมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อสำหรับสินค้าในกลุ่มพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเชิงบวกต่อมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ โดยมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์ให้กับสินค้าเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี เกษตรกรรับรู้ว่าแบรนด์น้องเหน่อช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้า สะท้อนถึงความปลอดภัย คุณภาพ และการตรวจสอบย้อนกลับได้ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดสมัยใหม่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านกระบวนการผลิต เนื่องจากได้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP แล้ว อย่างไรก็ตาม ความพร้อมในด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การสื่อสารข้อมูลบนฉลากสินค้า และการทำตลาดเชิงรุก ยังเป็นประเด็นที่เกษตรกรต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม ทั้งด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดด้วย

7.การยื่นเอกสารและข้อมูลการประเมินเพื่อขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อของเกษตรกรจำนวน 10 ราย ที่ผ่านการประเมินมาตรฐานเกษตรพบว่า ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และได้รับการจัดระดับคุณภาพตั้งแต่ระดับดี ระดับดีมาก จนถึงระดับดีเยี่ยม สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด เมื่อพิจารณาผลการประเมินในภาพรวมสามารถจำแนกตามระดับการประเมินได้ดังนี้

7.1 ผลิตภัณฑ์ในระดับ 3 ดาว หรือระดับดี จำนวน 6 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ มะม่วง ตะไคร้ ส้มโอขาวน้ำผึ้ง /ทองดี แห้วสุพรรณ มะพร้าวน้ำหอม และขึ้นช่ายไฮโดรโปนิกส์ ซึ่งมีคะแนนรวมอยู่ในช่วง 50–69 คะแนน โดยผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้มีจุดเด่นด้านการได้รับการรับรองมาตรฐานระดับประเทศ (GAP) และคุณภาพทางประสาทสัมผัสที่อยู่ในเกณฑ์ดี อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดในด้านความยั่งยืน โดยเฉพาะมิติด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ที่ยังมีการดำเนินการไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์การประเมิน

7.2 ผลิตภัณฑ์ในระดับ 4 ดาวหรือระดับดีมาก จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ อินทผลัม และมะเขือเทศเชอ

รี่ ซึ่งมีคะแนนรวมอยู่ในช่วง 70–89 คะแนน ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้มีความโดดเด่นด้านคุณภาพทางประสาทสัมผัส และเริ่มมีการดำเนินงานด้านความยั่งยืน โดยเฉพาะการจ้างงานในท้องถิ่นและการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนากระบวนการผลิตที่ก้าวไปสู่การสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับชุมชนมากยิ่งขึ้น

7.3 ผลิตภัณฑ์ในระดับ 5 ดาวหรือระดับดีเยี่ยม จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ เมล่อน และทุเรียน ซึ่งมีคะแนนรวมสูงถึง 90 คะแนน ผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้มีความพร้อมในทุกมิติของการประเมิน ทั้งด้านมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านความยั่งยืน และด้านอัตลักษณ์ความเป็นสุพรรณบุรี โดยมีการใช้วัตถุดิบและสถานที่ผลิตในจังหวัดสุพรรณบุรี รวมถึงมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนถึงศักยภาพสูงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรที่สามารถแข่งขันในตลาดสมัยใหม่ได้อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการผลิตพืชผักและผลไม้ระหว่าง 1–10 ปี มีพื้นที่การผลิตขนาดเล็กถึงปานกลาง และถือครองที่ดินเป็นของตนเองเป็นหลัก แม้เกษตรกรจำนวนหนึ่งเคยผ่านการอบรมด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มาแล้ว แต่ผลผลิตส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างความรู้และการนำไปปฏิบัติจริง ทั้งนี้ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน GAP ในระดับสูง แต่ยังมีข้อจำกัดในประเด็นสำคัญ เช่น การจัดการแหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก การบันทึกข้อมูลการผลิต และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

ด้านความต้องการและทัศนคติพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจและความต้องการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เนื่องจากเล็งเห็นถึงประโยชน์ด้านความปลอดภัยของผู้บริโภค การเพิ่มความน่าเชื่อถือ มูลค่าเพิ่มของสินค้า และโอกาสทางการตลาด อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังประสบปัญหาและข้อจำกัดด้านการบำรุงดิน การลดการใช้สารเคมี การเข้าถึงตลาด และการขาดหลักประกันด้านราคา จึงมีความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิต ระบบน้ำและพลังงาน รวมถึงแหล่งเงินทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตพืชตามแนวทางเกษตรปลอดภัยพบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งด้านการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร การบริหารจัดการโครงการ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร ส่วนการคัดเลือกและพัฒนาเกษตรกรเข้าสู่กระบวนการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) พบว่า แม้ในระยะแรกเกษตรกรบางรายยังขาดความพร้อมด้านเอกสาร การบันทึกข้อมูล และการจัดการพื้นที่ผลิต แต่หลังจากได้รับคำแนะนำและการติดตามอย่างใกล้ชิด เกษตรกรทุกรายสามารถผ่านการรับรองมาตรฐานได้ทั้งหมด สะท้อนถึงศักยภาพของเกษตรกรในการยกระดับระบบการผลิตให้เป็นไปตามข้อกำหนดของภาครัฐ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรได้

นอกจากนี้ การศึกษาระบบและกลไกการรับรองและการใช้ตราสัญลักษณ์ “แบรนด์น้องเหน่อ” ของจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า เป็นกลไกเชิงสถาบันที่มีความชัดเจน โปร่งใส และครอบคลุมทั้งมิติคุณภาพ ความปลอดภัย ความยั่งยืน และอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยการจัดระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์เป็น 3 ระดับ (3–5 ดาว) ช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่แตกต่างกันตามระดับการพัฒนา โดยผลิตภัณฑ์ระดับดีเยี่ยมมีความพร้อมครบทุกมิติ และมีศักยภาพสูงในการแข่งขันในตลาดสมัยใหม่

โดยสรุป ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการองค์ความรู้ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร การสนับสนุนเชิงระบบจากภาครัฐ และการเชื่อมโยงมาตรฐานระดับประเทศ (GAP) กับมาตรฐานเชิงพื้นที่อย่างแบรนด์น้องเหน่อ เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยของจังหวัดสุพรรณบุรีให้มีคุณภาพ มูลค่าเพิ่ม และความยั่งยืน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและผู้บริโภคในระยะยาวได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

1. การส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรีตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตพืชเศรษฐกิจในจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่การผลิตขนาดเล็กถึงปานกลาง ลักษณะดังกล่าวสะท้อนโครงสร้างภาคการเกษตรของประเทศไทยที่เกษตรกรรายย่อยเป็นกลุ่มหลักของระบบการผลิต และต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านแรงงาน ทุน และการเข้าถึงองค์ความรู้ทางวิชาการ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) อย่างไรก็ตาม การที่เกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ประกอบกับมีความต้องการเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐาน GAP สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการพัฒนาระบบการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย และเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพและมูลค่าของสินค้าเกษตรในระยะยาว

ในด้านกระบวนการผลิต ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์และยังไม่สามารถลดการใช้สารเคมีได้อย่างสมบูรณ์ แต่มีแนวโน้มการปรับตัวโดยหันมาใช้สารชีวภัณฑ์ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน และการจัดการระบบการปลูกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเกษตรปลอดภัยที่เน้นการลดความเสี่ยงต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม มากกว่าการงดใช้สารเคมีโดยสิ้นเชิง (กรมวิชาการเกษตร, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัญชยา เรืองวงศ์โรจน (2558) ที่ชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ไม่ได้เป็นเพียงข้อกำหนดเชิงเทคนิค แต่เป็นกระบวนการจัดการคุณภาพตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การจัดการแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ไปจนถึงการบันทึกข้อมูลเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งสะท้อนว่าคุณภาพของผลผลิตเกษตรปลอดภัยเป็นผลลัพธ์จากการจัดการเชิงระบบในบริบทพื้นที่จริง

การที่ผลผลิตส่วนใหญ่จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาหลักไม่ได้อยู่ที่ความรู้พื้นฐานด้านการผลิตเท่านั้น หากแต่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดเชิงระบบ เช่น การจัดการแหล่งน้ำ การควบคุมความเสี่ยงจากการปนเปื้อน และการบันทึกข้อมูลการผลิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการขอรับรองมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด และคณะ (2564) ที่พบว่า แม้เกษตรกรจะเข้าร่วมโครงการส่งเสริมจากภาครัฐ แต่การปฏิบัติตามข้อกำหนดบางด้านของ GAP โดยเฉพาะการบันทึกข้อมูลและการตรวจสอบย้อน กลับอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการออกแบบมาตรการส่งเสริมที่คำนึงถึงความพร้อมและข้อจำกัดของเกษตรกรในพื้นที่อย่างแท้จริง

ผลการวิเคราะห์ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับค่อนข้างดี และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเข้าสู่ระบบมาตรฐาน เนื่องจากมองเห็นประโยชน์ด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้า และการเข้าถึงตลาดสมัยใหม่ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pretty et al. (2018) และพัชรินทร์ สุภาพันธ์ และคณะ (2564) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การรวมกลุ่มเกษตรกร และทัศนคติที่มีต่อความปลอดภัยอาหาร มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการยอมรับมาตรฐาน GAP ซึ่งสะท้อนว่าการทำเกษตรปลอดภัยเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจควบคู่ไปกับกระบวนการผลิต และเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกษตรกรรายย่อยยอมปรับเปลี่ยนระบบการผลิตไปสู่มาตรฐานความปลอดภัยและความยั่งยืน

สำหรับผลการดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด และ

เห็นว่าสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ผลดังกล่าวสะท้อนว่า รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Learning by Doing) เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม (Participatory Extension) ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานสนับสนุน (FAO, 2019) นอกจากนี้ ผลการคัดเลือกเกษตรกรเข้าสู่กระบวนการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัยพบว่า การให้คำปรึกษาเชิงพื้นที่และการติดตามอย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับข้อค้นพบของกรมส่งเสริมการเกษตร (2565) ที่ระบุว่า การสนับสนุนแบบต่อเนื่องและเฉพาะรายเป็นปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐาน

2. การส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจตามมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า จังหวัดสุพรรณบุรีได้พัฒนาระบบและกลไกการรับรองมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่ออย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการพิจารณาและเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพ ความปลอดภัย ความยั่งยืน และอัตลักษณ์ท้องถิ่น แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรผ่านการพัฒนาแบรนด์เชิงพื้นที่ (Place-based Branding) ซึ่งมุ่งเน้นการเชื่อมโยงคุณภาพสินค้าเข้ากับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Kotler et al., 1993) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ด้านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของ อุสุมา พันไพศาล และวารุณี จอมกิติชัย (2564) และวัฒนา อัจฉริยะโพธา และคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสินค้าเกษตรจากฐานข้อมูลพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถยกระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและเพิ่มคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ให้กับสินค้าได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มกับเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง GAP พบว่า เกษตรกรมีความเข้าใจในบทบาทของมาตรฐานในการยกระดับกระบวนการผลิตและสร้างความเชื่อมั่นให้ตลาด และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการขอรับรองแบรนด์น้องเหน่อ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมด้านบรรจุภัณฑ์ การสื่อสารบนฉลาก และการตลาด ซึ่งสะท้อนว่า การพัฒนามาตรฐานสินค้าเพียงด้านการผลิตอาจไม่เพียงพอ หากไม่ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านการตลาดและการสร้างแบรนด์ (Porter & Kramer, 2011) สอดกับคล้องรายงานของ กิติศักดิ์ พาหุรักษ์ และพีรภาว์ ทวีสุข (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์และคุณค่าของสินค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อในตลาดสมัยใหม่อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผลการยื่นขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแบรนด์น้องเหน่อนั้นพบว่า เกษตรกรและผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมิน และส่วนใหญ่อยู่ในระดับคุณภาพดีถึงดีมาก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรีในการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีมาตรฐานและความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดสมัยใหม่ ทั้งยังสะท้อนถึงความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินที่สามารถยกระดับสินค้าได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตรควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแผนงานในการส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย โดยออกแบบมาตรการสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีข้อจำกัดด้านแรงงาน ทุน และระดับการศึกษา เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้าสู่ระบบมาตรฐานได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. ควรพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัยในลักษณะการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการและการให้คำปรึกษาเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกษตรกรยังมีข้อจำกัด เช่น การจัดการแหล่งน้ำ การลดความเสี่ยงจากการปนเปื้อน และการบันทึกข้อมูลการผลิต เพื่อเพิ่มโอกาสในการผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP

3. หน่วยงานส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการขยายผลระบบและกลไกการรับรองมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อ ให้ครอบคลุมเกษตรกรและประกอบการในพื้นที่มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ฉลากสินค้า และการสื่อสารอัตลักษณ์ของสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันในตลาดสมัยใหม่

4. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นต้นแบบในการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าสินค้าเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่การผลิตการ รับรองมาตรฐาน การสร้างแบรนด์ ไปจนถึงการตลาด โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ และภาคธุรกิจ เพื่อสร้างระบบตลาดที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบย้อนกลับได้ และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่

5. ควรนำแนวคิดการสร้างภาพลักษณ์สินค้าเกษตรภายใต้แบรนด์น้องเหน่อไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารคุณค่า ความปลอดภัย และอัตลักษณ์ท้องถิ่นของสินค้าเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านช่องทางการตลาดสมัยใหม่ เพื่อเสริมสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต งบประมาณเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โครงการวิจัยเรื่อง การยกระดับผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยตามมาตรฐานแบรนด์น้องเหน่อเพื่อเข้าสู่ตลาดสมัยใหม่ รหัสโครงการ 205169 คำรับรองเลขที่ FF68-5-205169 ภายใต้แผนงานการพัฒนาเชิงพื้นที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2564). *แนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP)*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). *การพัฒนาและยกระดับเกษตรกรสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *ฐานข้อมูลสุขภาพประชากรจากระบบ Health Data Center (HDC)*. กระทรวงสาธารณสุข.

กิติศักดิ์ พาหุรักษ์ และพีรภาว์ ทวีสุข. (2567). อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผักผลไม้แปรรูปในร้านค้าปลีกสมัยใหม่: กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(*2*), 349–366.

นิรินธน์ ประเสริฐสังข์. (2555). *สถานการณ์การใช้สารเคมีเกษตรในพื้นที่*. สืบค้นจาก http://www. thaipan.org/sites/default/files/conference2555

พัชรินทร์ สุภาพันธ์, พัชรี อินธนู, และก้องนเรนทร์ ใจคำปัน. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานการรับรองตามการผลิตทางการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 38(*3*), 152–170.

มนัญชยา เรืองวงศ์โรจน. (2558). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ผลิตพืชในเขตเทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 14(*2*), 18–25.

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, และนารีรัตน์ สีระสาร. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น*. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 9 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 (น. 1140–1154). มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

วัฒนา อัจฉริยะโพธา, สุรีย์พร วงศ์ศรี, และอรทัย แก้วคำ. (2567). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทอง: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลบึงกาสาม อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 19(*2*), 113–126.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี. (2563). *ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี ประจำปี 2563*. สืบค้นจาก https://www.opsmoac. go.th/suphanburi-download-publications

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อุสุมา พันไพศาล และวารุณี จอมกิติชัย. (2564). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อยกระดับผลสับปะรดห้วยมุ่นโดยใช้ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสีเปลือกและรสชาติ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 16(*2*), 57–76.

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2019). *Farmer field schools: Building resilience of smallholder farmers*. FAO.

Kotler, P., Haider, D. H., & Rein, I. (2017). *Marketing places: Attracting investment, industry, and tourism to cities, states, and nations*. Free Press.

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). *Creating shared value*. Harvard Business Review, 89 (1–2), 62–77.

Pretty, J., Toulmin, C., & Williams, S. (2018). Sustainable intensification in African agriculture. *International Journal of Agricultural Sustainability,* 9 (1), 5–24. https://doi.org/10.3763/ijas.2010.0583